

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Svenska ESF-rådet Luleå Ink 2011-03-30 D.nr 2008-3080885

1(16) 216
217

Projektnummer	Namn på projekt
	Yrkeslärande för integration

Slutrapport av projekt Yrkeslärande för integration - YFI

Sammanfattning

Projekttid

Komvux Kalix sökte 2008 om ett tvåårigt Esf-projekt kallat Yrkeslärande för integration (YFI). Bakgrunden till detta var att lärarna i svenska för invandrare (Sfi) upplevde att steget ut på arbetsmarknaden, efter genomförd Sfi, var alldeles för stort för många elever. Det saknades en förbindelselänk och eleverna saknade bl.a. kontakter och kunskap om hur svensk arbetsmarknad fungerar. När dessutom invandringen från utomnordiska länder till vår kommun började öka markant under 2007, i och med att vi tog emot flyktingar från Irak, Afghanistan och Somalia, ställdes det krav på nya arbetsmetoder, som bl.a. innefattade samverkan mellan många lokala aktörer. Syftet var att kunna ge samtliga elever individuellt stöd, för en lyckad integration i det svenska samhället och för att kunna kvalificera sig för den svenska arbetsmarknaden. Därför beslutade vi oss för att genomföra ett utvecklingsarbete, som vi kallade för Yrkeslärande för integration.

Konceptet YFI utformades som en 20 veckor lång kurs med fem olika veckoteman: "Arbetsmarknad och jämställdhet", "Demokratin i Sverige", "Arbetsrätt och arbetsmiljö", "Eget företagande" samt "Studie- och yrkesvägar". Ett innovativt arbetssätt var att deltagarna, genom problembaserat lärande (PBL), utgick från sina egna frågeställningar, som de sedan tog med sig ut under sammanlagt tolv veckors yrkeslärande på olika arbetsplatser. De sammanlagt åtta veckor som deltagarna inte var ute på olika företag leddes av PBL-handledare och deltagarna fick chans att utvecklas och vidga sina vyer genom att möta olika föreläsare och göra många studiebesök.

Målgrupp

Projektets målgrupp var personer med utländsk bakgrund inom Kalix och Överkalix kommun, som var i behov av att få hjälp med introduktion på arbetsmarknaden. I både Kalix och Överkalix dominerar gruppen arbetslösa kvinnor över gruppen arbetslösa män, bland de arbetslösa med invandrarbakgrund. Därför var kvinnornas deltagande i projektet speciellt viktigt. Personer från utomnordiska länder var också prioriterade, eftersom dessa generellt sett har en längre väg till arbetsmarknaden än arbetslösa med nordisk bakgrund. Totalt har projektet haft 46 deltagare fördelat på fyra olika grupper. Av dessa 46 deltagare var 37 kvinnor och 44 deltagare hade utomnordisk bakgrund.

Aktörer

YFI har byggt på ett samarbete mellan Kalix och Överkalix kommun, Arbetsförmedlingen i Kalix/Överkalix, Kalix University, Näringslivsenheten i Kalix, Komvux Kalix samt företag i både Kalix och Överkalix.

Resultat

Samarbetet i projektet har varit framgångsrikt och har bidragit till att kvinnor och män med utländsk bakgrund fått chans att prova på olika arbetsplatser och att utveckla sina kunskaper om det svenska samhället. För några av deltagarna har det resulterat i en anställning, ett vikariat eller sommarjobb. För andra har det lett till fortsatta studier och ett mer målfokuserat arbetssökande. Den kursutvärdering som gjordes och enskilda samtal med studie- och yrkesvägledaren visar att samtliga deltagare anser att projektet har lett till nya kontakter i samhället och att de känner sig mer integrerade.

Projektet har följt tids- och aktivitetsplanen samt uppnått sitt syfte att "bidra till att underlätta för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbets- och samhällslivet." Med stöd av de uppnådda resultaten inom projektet anser vi att det arbetssätt som vi skapat inom YFI bidrar till ökad sysselsättning och därmed även till ökad tillväxt i de berörda kommunerna.

Slutmålet var att lägga grunden till en varaktig arbetsmodell och att denna arbetsmodell ska bidra till att personer med utländsk bakgrund som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller närmare arbetsmarknaden samt att dessa personers möjligheter att arbeta utifrån sina egna förutsättningar vidgas och att de integreras i samhällslivet. Arbetsmodellen ska fungera som en förbindelselänk för eleven mellan Sfi, arbetslivet och det övriga samhället.

I och med de goda projektresultaten och det faktum att YFI lett till att Komvux startat upp en orienteringskurs som heter Arbetsliv, där denna arbetsmodell används, anser vi att projektets slutmål är uppnått.

YFI

Projektets resultat**Problemformulering**

Lärarna i svenska för invandrare (Sfi) på Komvux i Kalix har sett att framförallt de kortutbildade eleverna har svårt att sätta upp ett mål för vad de vill arbeta med i framtiden, bl.a. för att de inte känner till den svenska arbetsmarknaden.

Språkutvecklingen går i många fall mycket sakta och för vissa stannar den upp. Efter avslutad Sfi går de flesta ut i arbetslöshet och riskerar att bli bidragsberoende. Denna negativa utveckling, som leder till utanförskap i samhället, behövde vändas och Komvux Kalix ansåg att det krävdes ett nytänkande för att åstadkomma detta. Därför tog vi fram samverkansprojektet Yrkeslärande för integration.

Påverkan och genomslag

Samarbetet med arbetsförmedlingen och olika företag i Kalix och i Överkalix växte fram under projektets gång och öppnade upp dörrarna till samhället för deltagarna. De lotsades via projektet in i en värld de inte haft de rätta verktygen för att kunna komma in i på egen hand. Projektet har även gett möjlighet att etablera ett kontaktnät mellan utbildare, arbetsförmedlingen och olika företag, som inte fanns tidigare och är mycket värdefullt för framtida samarbete runt den målgrupp som projektet riktade sig till. De företag som deltagit i projektet har uttryckt att de fått ut mycket av att ta emot praktikanter i yrkeslärandet och att de har varit ett ömsesidigt lärande.

Syfte och mål med projektet

Syftet med projektet var att bidra till att underlätta för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbets- och samhällslivet.

Slutmålet var att lägga grunden till en varaktig arbetsmodell som vi kallar Yrkeslärande för integration. Denna arbetsmodell ska bidra till att personer med utländsk bakgrund som står långt från arbetsmarknaden utvecklas och kommer i arbete eller närmare arbetsmarknaden samt att dessa personers möjligheter att arbeta utifrån sina egna förutsättningar vidgas och att de integreras i samhällslivet. Yrkeslärande för integration ska fungera som en förbindelselänk för eleven mellan Sfi, arbetslivet och det övriga samhället.

Målsättning

Vår målsättning har varit att vid projekttidens slut, den 31 december 2010, ska

- 100 procent av deltagarna ha funnit ett yrkesområde de vill arbeta inom,
- 20 procent ska ha fått ett arbete,
- 60 procent ska ha gått vidare till studier mot ett yrke,
- 20 procent ska vara inskrivna vid arbetsförmedlingen och erbjudas individuell coachning mot jobb och/eller praktik.

Samtliga deltagare ska

- ha en egen portfölj, där det framgår vilka studier och vilken arbetslivserfarenhet de har med sig från hemlandet, vilka olika språk de behärskar och på vilken nivå de är i svenska samt inom vilka yrken de praktiserat eller arbetat i Sverige,
- ha skapat sig ett socialt kontaktnät,
- vara väl förtrogna med den lokala arbetsmarknaden och det lokala föreningslivet,
- ha kunskaper om det svenska samhället, framförallt när det gäller demokrati- och jämställdhetsfrågor samt känna till fackets uppgift på arbetsmarknaden.

Underlag

Under tiden 2009-02-11 till 2010-12-17 har sammanlagt 46 personer deltagit i projektet. Av dessa 46 avbröt 12 personer i förtid pga. att de erhöll arbete, påbörjade andra studier, flyttade från orten eller av personliga skäl. Underlaget till resultatredovisningen har tagits fram via en kursutvärdering som varje grupp deltagare gjorde under sin sista kursvecka samt de samtal som studie- och yrkesvägledaren och arbetsförmedlaren haft med de enskilda deltagarna. I den kursutvärdering som 26 av deltagarna gjorde fanns det olika påståenden som de skulle besvara och dessa svar ligger till grund för huruvida vi lyckats uppfylla de mål som inte redovisas som procentmål.

Samtliga 46 deltagare ingår i resultatredovisningen för de procentmål vi satt upp. Resultatredovisningen för målet att "samtliga deltagare ska ha en egen portfölj" bygger på de 34 deltagare som fullföljt kursen, medan resultatredovisningen för

målen att alla ska ha "skapat sig ett socialt kontaktnät", "vara väl förtrogna med den lokala arbetsmarknaden och det lokala föreningslivet", "ha kunskaper om det svenska samhället, framförallt när det gäller demokrati- och jämställdhetsfrågor samt känna till fackets uppgift på arbetsmarknaden" endast bygger på de 26 deltagare som har genomfört kursutvärderingen.

Bortfall

Eftersom 34 deltagare fullföljde projektet men endast 26 gjorde kursutvärderingen, innebär det att vi har ett bortfall på 8 personer, där vi inte vet om de har uppnått de mål som vi önskade att samtliga deltagare skulle uppnå (bortsett från målet att alla ska ha en egen portfölj). Anledningen till att de inte gjort kursutvärderingen är att de inte har varit närvarande vid dessa tillfällen och att de valt att inte återsända den kursutvärdering som vi skickade hem till dem efter projektets slut. Då kursutvärderingen görs anonymt har vi inte heller kunnat stöta på dem som inte skickat in sin kursutvärdering, eftersom vi inte vet vilka dessa är. I de fall där deltagarna inte har svarat på en eller flera av påståendena misstänker vi att det kan bero på att de har haft problem med att läsa och förstå.

Resultat i projektet

Resultatet visar att av 46 deltagare har 28 funnit ett yrkesområde som de vill arbeta inom, 14 har fått någon form av arbete, 26 har börjat studera eller fortsatt på tidigare studier och av dessa studerande är det 7 som påbörjat studier mot ett yrke, 7 är arbetssökande på heltid och erbjudas individuell coachning mot jobb och/eller praktik via arbetsförmedlingen, 4 har flyttat från kommunen och 1 är föräldraledig. Omräknat till procent innebär det att:

- 61 procent har funnit ett arbetsområde de vill arbeta inom,
- 30 procent har fått någon form av arbete,
- 56 procent studerar och av dessa är det
- 15 procent som studerar mot ett yrke,
- 15 procent är arbetssökande på heltid och erbjuds individuell coachning mot jobb och/eller praktik via arbetsförmedlingen,
- 9 procent har flyttat från kommunen och
- 2 procent är föräldralediga.

Resultat av kursutvärderingen

Samtliga 34 deltagare som fullföljde projektet har uppfyllt målet att "ha en egen portfölj, där det framgår vilka studier och vilken arbetslivserfarenhet de har med sig från hemlandet, vilka olika språk de behärskar och på vilken nivå de är i svenska samt inom vilka yrken de praktiserat eller arbetat i Sverige."

Påståenden och svar

"Mina kontakter med olika människor och arbetsplatser i Kalix har utvecklats." På detta påstående svarade: 10 "Mycket bra", 13 "Bra", 2 "Ganska bra" och 1 svarade inte på påståendet.

"Mina kunskaper om svensk arbetsmarknad har utvecklats." På detta påstående svarade: 9 "Mycket bra", 15 "Bra", 1 "Ganska bra" och 1 svarade inte på påståendet.

"Jag vet mina rättigheter och fackets uppgift på arbetsmarknaden." På detta påstående svarade: 9 "Mycket bra", 9 "Bra", 6 "Ganska bra" och 2 svarade inte på påståendet.

"Mina kunskaper om det svenska samhället har utvecklats." På detta påstående svarade: 8 "Mycket bra", 12 "Bra", 3 "Ganska bra" och 3 svarade inte på påståendet.

Jag vet hur demokratin i Sverige fungerar." På detta påstående svarade: 10 "Mycket bra", 10 "Bra", 3 "Ganska bra", 1 "Dåligt" och 2 svarade inte på påståendet.

"Jag vet vad jämställdhet innebär". På detta påstående svarade: 9 "Mycket bra", 15 "Bra", 1 "Ganska bra" och 1 svarade inte på påståendet.

Resultatdiskussion

Inom projektet hade vi satt upp det höga målet att samtliga deltagare, 100 procent, under projekttidens gång skulle finna ett arbetsområde som de vill arbeta inom, men vi nådde endast 61 procent. En förklaring till detta är de 9 procent som avbröt projektet pga. att de flyttade från kommunen och 2 procent som är föräldralediga. Här finns även den grupp på 15 procent som idag söker arbete på heltid, eftersom de inte lyckades få ett arbete eller ville alt. kunde gå vidare till någon form av studier. Övriga utgörs av de som fortsatt att studera på Sfi och anger att de inte fokuserar på något speciellt yrkesområde, utan uppger att de tar vilket jobb som helst. Våra förhoppningar att samtliga skulle finna ett arbetsområde de vill jobba inom grundar sig på tankar om att det är viktigt att kunna sätta upp ett mål för att nå framgång, t.ex. i arbetslivet.

Det mest glädjande resultatet är att vårt mål att projektet skulle leda till arbete för 20 procent av deltagarna har uppfyllts över förväntan i och med att 30 procent lyckades få ett arbete i någon form. Vi tycker också att det är det främsta beviset på att det arbetssätt, som vi använt i projektet, med individuell stöttning bl.a. när det gäller att hitta en lämplig yrkeslärandeplats, PBL-baserat grupparbete och samarbete mellan olika aktörer i samhället, har varit framgångsrikt.

Målet att 60 procent skulle ha gått vidare till studier mot ett yrke nådde vi inte heller, eftersom endast 15 procent gick vidare till yrkesstudier. Förklaringen till detta dåliga resultat är att många av våra deltagare inte var klara med Sfi och därför var tvungna att fortsätta sina studier på Sfi, innan de kan söka till den yrkesutbildning de tänkt. Därför kan det vara intressant att titta på hur många som gått vidare till samtliga former av studier och då visar det sig att det är 56 procent. Eftersom eleverna fortsatt att studera hos oss på Komvux vet vi att allteftersom de klarar sina studier kommer de att kunna gå vidare till yrkesstudier, t.ex. inom vårdyrket och mot denna bakgrund blir resultatet då det gäller studier avsevärt bättre.

Vi hade satt upp målet att endast 20 procent skulle vara inskrivna på arbetsförmedlingen och arbetssökande på heltid vid projekttidens slut. Resultatet visar att denna grupp endast är 15 procent, vilket är ett glädjande resultat. Här finner vi också dem som av olika anledningar inte kunde eller ville studera vidare. Förhoppningsvis har även dessa individer utvecklats via projektet och fått med sig nyttiga kunskaper som gör att även de, med arbetsförmedlingens hjälp, kommer att hitta ut på arbetsmarknaden så småningom, t.ex. i ett anpassat jobb.

Vi är nöjda med att samtliga deltagare som fullföljde projektet färdigställde en portfölj och där med uppfyllde vi också vårt mål att samtliga deltagare ska: "ha en egen portfölj, där det framgår vilka studier och vilken arbetslivserfarenhet de har med sig från hemlandet, vilka olika språk de behärskar och på vilken nivå de är i svenska samt inom vilka yrken de praktiserat eller arbetat i Sverige."

Eftersom 25 deltagare har svarat allt från mycket bra till ganska bra på påståendet: "Mina kontakter med olika människor och arbetsplatser i Kalix har utvecklats." anser vi att vi ligger mycket nära att uppfylla målet att samtliga deltagare ska: "ha skapat sig ett socialt kontaktnät." Det är inte heller någon som har valt svarsalternativet dåligt.

Vi anser även att vi ligger nära att uppfylla målet att samtliga deltagare ska "vara väl förtrogna med den lokala arbetsmarknaden..." i och med att 25 deltagare svarade allt från mycket bra till ganska bra och ingen har svarat dåligt på påståendet "Mina kunskaper om svensk arbetsmarknad har utvecklats." I detta mål ingick även att deltagarna skulle vara "...väl förtrogna med det lokala föreningslivet", vilket vi tyvärr inte kan säga något om, eftersom vi missat att ta med frågan om föreningslivet i vår kursutvärdering.

När det gäller utvecklandet av kunskaper om det svenska samhället svarade 23 allt från mycket bra till ganska bra. Ingen svarade dåligt, men 3 svarade inte. Det tyder vi som att de flesta faktiskt har utvecklats och att de tre som inte svarade kan ha haft svårt att förstå vad som menas med begreppet "det svenska samhället." Även här bedömer vi att vi kommit mycket nära vårt mål, men vi lyckades inte riktigt uppnå målet att samtliga deltagare ska "ha kunskaper om det svenska samhället, framförallt när det gäller demokrati- och jämställdhetsfrågor samt känna till fackets uppgift på arbetsmarknaden." En anledning till detta tror vi är att det handlar om samhällskunskap, lagar och regler, och att många ord och begrepp var nya och svåra för deltagarna att ta till sig. Med detta i åtanke anser vi att de resultat vi uppnått i dessa svåra frågor trots allt är mycket goda, eftersom 24 deltagare svarade allt från mycket bra till ganska bra på påståendet "Jag vet mina rättigheter och fackets uppgift på arbetsmarknaden", ingen svarade dåligt, men 2 svarade inte. När det gäller påståendet "Mina kunskaper om det svenska samhället har utvecklats" svarade 23 allt från mycket bra till ganska bra, ingen svarade dåligt och 3 svarade inte på påståendet. På påståendet "Jag vet hur demokratin i Sverige fungerar" svarade 23 alltifrån mycket bra till ganska bra, 1 svarade dåligt och 2 svarade inte. När det gäller påståendet "Jag vet vad jämställdhet innebär" svarade 25 alltifrån mycket bra till ganska bra och 1 svarade inte. Med tanke på att begreppet jämställdhet var nytt för

de flesta anser vi även att vi lyckats bra med att göra deltagarna medvetna om detta och om hur jämställdhet kan yttra sig i olika situationer, eftersom ingen svarade dåligt.

En deltagares kommentar i kursutvärderingen:

”Den här kontakter hjälpar mig mycket och jag tycker att jag kan utveckla mycket om min karriär nu. Mina åsikter om livet i Kalix är mer positiva nu därför jag känner att det finns integration möjlighet här.”

Mot denna resultatbakgrund bedömer vi att vi har uppnått mycket goda resultat inom projektet. Deltagarnas positiva utveckling och deras positiva kommentarer har också stärkt oss i tron på detta arbetssätt. Vi är också övertygade om att det arbetssätt som tagits fram inom projektet även leder till vinster ur ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Arbetssätt

Det huvudsakliga arbetssättet har varit att jobba med grupper om max tolv deltagare, där vi varvat åtta veckor teori med tolv veckor yrkeslärande ute på olika företag. Vi har använt oss av metoden problembaserat lärande (PBL) där deltagarna jobbat utifrån givna teman som t.ex. jämställdhet, arbetsmiljö och eget företagande, för att formulera egna frågeställningar, som det tagit med sig ut på yrkeslärandet och sedan redovisat för varandra när det kommit tillbaka. PBL-metoden används normalt sett inom högre utbildning och därför kan tillämpningen av denna metod på en grundläggande nivå, där hälften av deltagarna endast har 3-9 nio års skolgång bakom sig, ses som innovativ. PBL-arbetet har också angett riktningen på arbetet i PBL-grupperna. Frågor som lyfts har bearbetats inom de olika temaområdena. Svar har också sökts under studiebesöken.

Deltagarna har haft möjlighet att påverka innehållet i kursen genom att önska yrkeslärandeplatser, studiebesök och föreläsare. Vid genomförandet av olika teman har vi haft föreläsare från t.ex. facket, skatteverket, vårdutbildning och egna företagare. Vi har även gjort många studiebesök, t.ex. LKAB i Kiruna, Billerud i Kalix, SSAB i Luleå, Luleå tekniska universitet och Karlssons lantbruk i Björkfors. Genom att arbeta med olika teman och ta med sig dessa frågor ut på yrkeslärandet utgick varje deltagare från sitt eget kunskapsbehov och fick mycket ny kunskap. Efter varje yrkeslärande följdes svaren på frågorna upp i gruppdiskussioner. Deltagarna fick också tillfälle att sammanfatta sitt lärande skriftligt.

Yrkeslärande

En viktig del i projektet har varit yrkeslärandet ute på olika arbetsplatser. För många deltagare var det första gången de fick möjlighet att komma ut i det svenska arbetslivet. En viktig del i detta arbete var att deltagarna fick önska olika yrkesområden de ville prova på och att projektledaren skötte den första kontakten med arbetsplatsen och såg till att matcha rätt person med rätt arbetsplats. PBL-handledarna gjorde besök på samtliga arbetsplatser under yrkeslärandet, vilket var en viktig del av uppföljningen.

Att ordna fyra olika yrkeslärandeplatser till 12 tolv personer under sammanlagt tolv veckor kräver mycket tid, men det är ett arbetssätt som ger mycket goda resultat. När språket är ett hinder och samhället är nytt krävs mycket stöttning i början för att knyta an de första kontakterna. När arbetsförmedlaren och Sfi-lärarna i sina professioner möter personer som deltagit i YFI märker de att dessa personer har blivit mer medvetna och självständiga, t.ex. tar de sig an jobbsökandet eller studierna på ett mer målinriktat sätt och söker samarbete med andra för att nå sina mål.

Handledarna ute på de olika yrkeslärandeplatserna har bjudits in till informationsmöten, där de fått lära sig mer om handledarrollen. Informationen har hållits av arbetsmarknadsenheten på Kalix University och har varit mycket uppskattad av dem som deltagit. Önskemålet var att informera samtliga handledare gruppvis, men tyvärr hade många inte möjlighet att avsätta den tiden. Samtliga fick dock en handledarpärm med information om handledarens roll och sådant som kan vara bra att tänka på vid mottagandet på arbetsplatsen. Vi kan också se att det varit fruktbart att stärka handledarna i deras roll, eftersom det ökat deras engagemang runt deltagarna och gjort att samarbete gått mycket smidigt.

Deltagande aktörers roll i projektet

Komvux har varit projektägare och har stått för den del av finansieringen som inte täckts av medel från Esf. Komvux har hållit i genomförandet av det problembaserade lärandet enligt PBL-metoden, mentorskap, placering inför yrkeslärandet, uppföljning på arbetsplatsen, studie- och yrkesvägledning samt projektledning och uppföljning av projektets mål och ekonomi.

Arbetsförmedlingen (AF) har bidragit med en arbetsförmedlare som har ägnat fem timmar per vecka i projektet samt gett aktivitetsstöd till deltagarna. AF har ansvarat för att anskaffa yrkeslärandeplatser på olika företag och har ordnat med instegsjobb eller nystartsjobb, i de fall där arbetsgivaren velat anställa kursdeltagaren efter yrkeslärandet. AF har också ordnat med översättningar av dokument från utländsk utbildning.

Arbetsgivarna i Kalix och i Överkalix, så väl de privata som de kommunala, har stått för mentorskap på arbetsplatsen under yrkeslärandet.

Arbetsmarknadsenheten på Kalix UniverCity har medverkat i projektet genom att bjuda in handledarna från de olika yrkeslärandeplatserna till handledarträffar, där totalt 12 personer har deltagit. I de fall handledarna inte kunnat komma till en informationsträff har de ansvariga från Arbetsmarknadsenheten gjort personliga besök på arbetsplatserna, med genomgång av den speciella handledarpärm som man tagit fram för projektet.

Näringslivsenheten har stått för en del av det strategiska påverkansarbetet gentemot arbetsgivarna, såväl de privata som den kommunala, genom att informera om att projektet finns och vilket syfte det har. Näringslivsenheten har kontinuerligt fört ut information om projektet vid olika företagsbesök samt under tio företagsträffar, med mellan 20-50 företagare närvarande vid varje tillfälle, under de två år projektet pågått.

Styrgruppens sammansättning

I styrgruppen har följande fyra personer ingått: Nina Wennberg, projektledare Komvux, Anita Widgren, Kalix Univercity, Robert Fredriksson, Arbetsförmedlingen Kalix/Överkalix samt Stig Sirkka, studie- och yrkesvägledare Komvux. På grund av hög arbetsbelastning har näringslivsenheten inte kunnat åta sig att delta i styrgruppen på någon regelbunden basis, men en representant har vid ett flertal tillfällen deltagit som adjungerad vid styrgruppsmötena. Styrgruppen har träffats en gång i månaden och har följt upp att projektet genomförs enligt planerna och att deltagande aktörer jobbar mot de mål som initialt sattes upp.

Jämställdhetsintegrering

Varje grupp har under de två första veckorna av kursen haft *Arbetsmarknad och Jämställdhet*, som tema. Vi har bl.a. gått igenom de olika diskrimineringsgrunderna och talat om egna och andras upplevelser av diskriminering. Det har handlat mycket om diskriminering och jämställdhetsfrågor på arbetsplatsen, skyldigheter och rättigheter. Vi har tittat på ett bildspel om jämställdhetshistoria, diskuterat och problematiserat studie- och yrkesval ur ett könsperspektiv samt tittat på löneskillnader mellan män och kvinnor samt vad det kan bero på. Vi har bl.a. gjort ett studiebesök hos polisen, som informerade om sitt arbete, utbildningen och manligt och kvinnligt inom yrket. Jämställdhetsaspekten har hela tiden varit aktuell på olika sätt inom projektet och vi har t.ex. jobbat med en statistikuppgift som handlade om fördelningen mellan män och kvinnor inom olika yrken, där vi jämförde Kalix och Överkalix och även tittade på hur det såg ut för hela Norrbottens län. Susanne Andersson, ordförande för Socialdemokratiska kvinnoförbundet i Kalix, har genomfört en föreläsning för deltagarna under rubriken *Jämställdhet från vaggan till graven*.

PBL-handledarna, projektledaren och styrgruppen har genomgått jämställdhetsutbildning via processtödet, som tillhandahållits via Länsstyrelsen.

Med tanke på att begreppet jämställdhet var nytt för de flesta anser vi att vi lyckats bra med att göra deltagarna medvetna om detta och om hur jämställdhet kan yttra sig i olika situationer.

Avvikelser utifrån projektplan

Inför projektet hade vi en ambition om att kvinnor skulle prova på mansdominerade yrken och att män skulle prova på kvinnodominerade yrken. Det senare har vi också lyckats bra med, då nästan alla män gjort yrkeslärande inom äldreomsorg, skola och handel. Anledningen till att kvinnorna inte fick chans att prova på något mansdominerat yrke var att det, i samband med att projektet startade i början av 2009, blev en stor nedgång i världsekonomin. Detta drabbade även verkstadsföretagen i Kalix och i Överkalix hårt och i och med att verkstadsföretagen tvingades säga upp personal ville man inte heller ta emot några praktikanter. Därför har även kvinnorna fått göra sitt yrkeslärande inom äldreomsorg, skola och handel. De har dock kunnat konstatera att på vissa arbetsplatser har det jobbat lika många män som kvinnor.

Tillgänglighet

Den fysiska tillgängligheten har varit god, eftersom vi hållit till i moderna handikappanpassade lokaler i Folkets Hus Kalix. Yrkeslärandeplatserna har planerats utifrån deltagarnas specifika behov. Vi har inte haft några deltagare med fysiska handikapp som krävt hjälpmedel i form av rullstol eller liknande.

Deltagarna har gjort veckoutvärderingar varje vecka för att vi snabbt skulle kunna fånga upp sådant som vi behövde förbättra, vilket vi också gjort under projektidens gång. Plus att PBL-handledarna gjort uppföljning på yrkeslärandeplatserna. Vi bedömer därför att verksamheten har haft en god tillgänglighet, där vi ständigt arbetat för ett positivt bemötande utifrån de enskilda individernas behov. Vi har även jobbat med gruppstärkande övningar och jämställdhetsperspektivet har alltid varit närvarande i det vi gjort. Utifrån detta och deltagarnas positiva omdömen anser vi att den psykiska arbetsmiljön inom projektet varit god.

Vi har även jobbat mycket med den kommunikativa tillgängligheten och den största utmaningen för oss har varit bristande kunskaper i svenska hos många deltagare. Flera av PBL-handledarna har dock haft erfarenhet som lärare i svenska som andraspråk, varför de på ett professionellt sätt kunnat jobba med detta. Den informativa tillgängligheten gentemot deltagarna har vi tillgodosett genom att utforma skriftlig information så lättläst som möjligt. Vi har även ofta läst upp information och diskuterat ord och innehåll, eftersom vi haft några deltagare som inte kunnat läsa så bra, på grund av bristande läsförståelse eller att de inte velat använda glasögon. Vi har haft tillgång till lokaler med teleslinga och en god akustisk miljö, samt tillgång till ett datorprogram med talsyntes och möjlighet att beställa teckentolk om behov skulle uppstå.

Inga avvikelser från projektplanen har förekommit.

Kriterier för genomförandet

Främja lärande miljöer

Projektet Yrkeslärande för integration har velat fånga upp människor med invandrarbakgrund i det glapp som uppstår mellan avslutade Sfi-studier och arbetsmarknaden. Genom den lärandemodell vi skapat inom projektet har vi också skapat en lärandemiljö där vi kopplat ihop det informella lärandet i vardagen med det som sker ute på olika arbetsplatser och därmed kunnat ge förbättrade möjligheter för deltagarna att etablera sig i arbetslivet. Individens egna tillgångar, behov, initiativförmåga och ansvar för det egna lärandet har varit centralt i lärandemodellen. Via PBL-metoden har deltagarnas kompetenser, förvärvade genom icke formellt lärande, t.ex. i arbetslivet, synliggjorts och utvecklats vidare via yrkeslärandet ute på olika arbetsplatser. I denna samverkan för

utveckling av lärandemiljöer har utbildningsväsendet, arbetsmarknadsmyndigheter, arbetsmarknadens parter och arbetsgivare varit engagerade i ett gemensamt projekt som lett till ett brett och framgångsrikt lärande, så väl för kursdeltagare som för samarbetspartners.

Främja innovativ verksamhet

En innovativ del i detta projekt har varit att använda sig av problembaserat lärande (PBL) i arbetet med en målgrupp som består av till stor del kortutbildade personer, som inte är vana att jobba på detta sätt, i syfte att underlätta för personer med utländsk bakgrund att etablera sig i arbets- och samhällslivet. Genom att använda PBL-metoden, där individen utgår från det egna behovet av kunskap, utbyter erfarenheter med andra och diskutera lösningar, har vi gett deltagarna ett redskap som hjälper dem att skaffa sig ny kunskap och att sätta upp mål för sin egen utveckling och sitt framtida yrkesliv. Detta kan i sin tur leda till att dessa personer, som tidigare stått långt borta från arbetsmarknaden, kan träda in och stanna kvar. Därmed har också risken för utestängning och diskriminering minskat.

Denna form av lärandemodell, som utgår från deltagarnas egna frågeställningar och stimulerar till lösningar av olika problem, har inte tidigare erbjudits denna målgrupp i de två berörda kommunerna Kalix och Övertorneå, som är små norrlandskommuner med sammanlagt cirka 20 000 invånare. Samarbetet mellan utbildare, arbetsförmedling och företagare är också en viktig del av det som etablerats via projektet.

Främja samverkan

Genom att knyta ihop utbildningsväsende, arbetsmarknadsmyndigheter och arbetsgivare i ett gemensamt engagemang har vi etablerat en samarbetsmodell som inte fanns tidigare. Det gemensamma målet har varit att skapa en arbetsmodell som hjälper personer med utländsk bakgrund att komma i arbete eller att åtminstone närma sig arbetsmarknaden. Genom att flera olika aktörer har samarbetat mot samma mål har vi säkerställt det konstruktiva och breda lärande som varit nödvändigt. Med hänvisning till de redovisade resultaten anser vi att vi lyckats med vår ambition, att denna samverkan skulle leda till att personer med utländsk bakgrund gavs möjligheter att arbeta utifrån sina egna förutsättningar, med ett arbete som mål, samtidigt som de blev mer integrerade i samhällslivet.

Projektet var redan vid starten förankrat hos samtliga aktörer och allt eftersom projektet har pågått har vi fått bekräftat den samhälls- och individnytta som det lett till, samt behovet av att skapa en förbindelselänk till arbetsmarknaden för män och kvinnor med invandrarbakgrund.

Slutmålet var att utarbeta en plan för hur man efter projekttidens slut skulle kunna införliva metoder och erfarenheter i ordinarie verksamheter. Detta diskuterades också inom styrgruppen. Resultatet blev att Komvux Kalix i februari 2011 startade upp en 20 veckor lång orienteringskurs vid namn Arbetsliv. Målgruppen för denna kurs blev vidare genom att den inte enbart riktade sig till invandrare, utan till alla vuxna med behov av en introduktion till det svenska samhälls- och arbetslivet. Genom att kursdeltagarna möts utifrån ett gemensamt behov blir härkomst underordnad och integrationen sker på ett naturligt sätt. När det gäller syfte och innehåll bygger Arbetsliv på det vi gjorde i projektet Yrkeslärande för integration. Vi har också stor nytta av och de erfarenheter vi fått och de kontakter som etablerades med arbetsförmedlingen och de olika företagen under projekttidens gång.

Under tiden som Komvux bedrev Esf-projektet Yrkeslärande för integration (YFI) bedrev Kalix Univecity, via Arena Ung, Esf-projektet KUBIK. De båda projekten samarbetade bl.a. runt olika föreläsningar och en studieresa. De lärdomar vi fick av samarbetet har vi fört vidare till orienteringskursen Arbetsliv, som bedrivs som ett samarbete mellan Komvux och Arena ung, där vi nyttjar våra olika kompetenser mot en bredare målgrupp.

Främja strategiskt påverkansarbete

I samarbetsaktörernas behovs- och problemanalys inför YFI-projektet uttryckte samtliga behovet av att finna vägar för att bättre kunna introducera män och kvinnor med utländsk bakgrund på arbetsmarknaden. Det fanns en vilja att tillgodose företagets behov av kompetensförsörjning liksom behovet av att hjälpa nyblivna svenskar att integreras på arbetsmarknaden och i samhällslivet, för att motverka bidragsberoende och utanförskap.

Näringslivsenheten och Arbetsförmedlingen tog på sig uppgiften att jobba strategiskt med att påverka lokala företagare och deras organisationer att se nyttan med den kompetens som personer med invandrabakgrund besitter och behovet av den arbetskraft som dessa arbetssökande kan bidra med. Näringslivsenheten har banat väg bland företagarna genom att upplysa om projektet i positiva ordalag samtidigt som Arbetsförmedlingen har informerat om möjligheterna för företagen att anställa via instegsjobb och nystartsjobb. Detta har också lett till att några deltagare har fått instegsjobb, nystartsjobb eller möjlighet att visa vad de kan och att skaffa sig referenser via en arbetspraktik. Det strategiska påverkansarbetet har också bidragit till att öka kunskapen och förståelsen, bland aktörerna och människor i lokalsamhället, om den tillgång som invandrarna utgör för vårt samhälle.

Prioritetshöjande urvalskriterier

Arbetsförmedlingen har i sin behovsanalys listat en rad verksamheter som har eller riskerar brist på arbetskraft. Inom dessa områden kan kvinnor och män med utländsk bakgrund utgöra en tillgång med sin kompetens och som arbetskraft.

För små norrlandskommuner som Kalix och Övertorneå är det extra viktigt att tänka långsiktigt och ta vara på de män och kvinnor med utländsk bakgrund som flyttar till våra kommuner. Vi har inte råd att inte släppa in dem på arbetsmarknaden eller i det sociala livet. För våra kommuner är det i allra högsta grad en överlevnadsfråga att vi efter avslutad projektinsats får behålla dessa människor i kommunen och på arbetsmarknaden.

Regionala prioriteringar

Projektet har bidragit till ett hållbart tänkande – ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Kalix och Övertorneå kommuner har inte råd att tappa fler invånare, Vi behöver vara fler människor i arbete, som producerar välfärd för våra kommuner och dess invånare. Det gäller både på det ekonomiska och på det sociala planet och är lika viktigt för den enskilde individen som för kollektivet. Vi måste ta vara på alla krafter och skapa en livskraftig lokal arbetsmarknad och god levnadsmiljö för våra invånare, nya som gamla svenskar, sparar vi på miljön då vi kan minska på den långa arbetspendlingen med bil och det tryck på storstadsregionerna, som en fortsatt utflyttning från Norrland och dess småkommuner innebär.

Strategiskt påverkansarbete

Inför projektet tillverkades en broschyr som sedan har använts för att sprida information om projektet till Övertorneå och Haparanda kommuner. Broschyren ligger på Komvux hemsida. Vi har även fört vidare information om projektet vid en nätverksträff i Luleå för Sfi-lärare. Nätverksträffen hölls av Nationellt centrum för svenska som andraspråk och där fanns deltagare ända från Örnsköldsvik till Kiruna. Under våren har Sverigefinska folkhögskolan tagit telefonkontakt för att få mer information om YFI-projektet, eftersom de planerar ett eget liknande projekt. Under projekttidens gång har vi även fört ut information om vår verksamhet via ett flertal tidningsartiklar i NSD och Kuriren samt en direktsänd intervju med projektledaren i Radio Norrbotten. Vi anser också att projektets idéer och arbetssätt kan användas i liknande verksamheter i alla typer av kommuner, storas om små.

Extern utvärdering

Vi har inte haft någon extern utvärdering av projektet på grund av att vi missade att ta med detta i budgeten för vår projektansökan. Vi har därför försökt hitta någon universitetsstuderande som skriver C- eller D-uppsats, som är intresserad att inom sin utbildning utvärdera vårt projekt, men tyvärr var det ingen som nappade.

Egenutvärdering

Vi har kontinuerligt utvärderat projektet genom att deltagarna gjort återkommande veckoutvärderingar, en halvtidsutvärdering och slutligen en kursutvärdering i samband med kursavslutningen. Syftet med veckoutvärderingarna och halvtidsutvärderingen var att kontrollera om projektet låg i fas med de mål som satts upp och att kunna anpassa oss efter deltagarnas behov och önskemål. Resultaten av utvärderingarna presenterades för styrgruppen en gång i månaden. Syftet med den kursutvärdering som gjordes i slutet av varje kurs var att få ett underlag för redovisning i slutrapporten och för kommande kurser angående huruvida vi lyckats uppnå projektets mål.

Efter projektets första år gjorde samtliga aktörer: Arbetsförmedlingen, Näringslivsenheten, Kalix University och Komvux en sammanställning av vad man hittills uppnått i projektet. Syftet var att kontrollera att vi var på rätt väg mot de resultat vi satt upp för projektet.

Sammanfattande bedömning

Projektet har gått mycket bra och vi är nöjda med projektresultatet. Anledningen till det goda resultatet är en noggrann och realistisk planering från början, med kontinuerlig uppföljning, styrgruppen har träffats en gång i månaden, samt de enskilda aktörernas höga kompetens och samarbetsvilja. Vi tror också att det faktum att Kalix och Överkalix är små orter, där aktörerna befinner sig relativt nära varandra, bidragit till att så många företag varit villiga att delta och bidra med sitt kunnande.

De problem som har funnits har varit små. Eftersom Kalix och Överkalix är små orter har det ibland varit svårt att hitta deltagare som har hunnit komma tillräckligt långt i sina språkkunskaper och vi har därför låtit några som inte är färdiga med Sfi C delta, men det har visat sig att dessa ibland har haft svårt att hänga med och att göra sig förstådda. Därför har de inte heller kunnat marknadsföra sig själv ute på yrkeslärandet.

I början fick vi pröva oss fram till hur ansvarsfördelningen skulle fungera mellan Komvux och Arbetsförmedlingen när det gällde anskaffandet av och placeringen av kursdeltagare på olika företag. Vi hittade dock ganska snabbt en samarbetsmodell som har fungerat bra och har inneburit att AF tagit de första kontakterna med företagen och sedan lämnat över till Komvux, som skött placeringen av deltagarna och uppföljningen under yrkeslärandet. I de fall där företaget visat intresse för att anställa någon har Komvux överlämnat till AF att fortsättningsvis sköta all kontakt.

De tips vi kan ge är att planera noga inför starten och att sätta upp realistiska mål som går att mäta samt att budgetera för en extern utvärdering.

Kontaktpersoner

Nina G. Wennberg, projektledare uppföljning och marknadsföring
0923/652 68

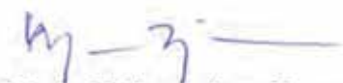
Åke Larsson, projektledare ekonomi
0923/651 81

Åke Larsson, projektledare

Nina Wennberg, projektledare

Maria Hjelm, rektor Komvux Kalix

Godfrid Sandberg
Stämmande ESF-rätt